

Status
Openbaar

Datum vergadering Gedeputeerde Staten
8 november 2022

Eindtermijn
31 december 2022

Onderwerp

Actualisatie samenwerkingsovereenkomst pilot LIFE IP Donkse Laagten

Advies

1. In te trekken het GS-besluit van 7 juni 2022 met nummer PZH-2022-803569894
2. Aan te gaan de samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (waterinfiltratie) met Mts. A. en M. de Groot, Elzenweg 4 te Nieuw-Lekkerland
3. Aan te gaan de samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (waterinfiltratie) met Zorgboerderij Eben-Haëzer, Schoonenburgweg 15 te Nieuw-Lekkerland
4. Aan te gaan de samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (waterinfiltratie) met Firma J. Heijkoop, Middenpolderweg 57 te Streefkerk
5. Aan te gaan de samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (waterinfiltratie) met A. Huyzer, Schoonenburgweg 1 te Nieuw-Lekkerland
6. Aan te gaan de samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (waterinfiltratie) met Melkgeiten en Loonbedrijf De Molswaard, Heulenslag 36A te Bleskensgraaf
7. Aan te gaan de samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (waterinfiltratie) met VOF A. en M.K. de Jong, Westeinde 5A te Wijngaarden
8. Aan te gaan de samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (stalombouw) met VOF M. & G.C. Verhoef, Brandwijkседijk 45 te Brandwijk
9. Aan te gaan de samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (mest - referentie) met Firma Nescio, Elzenweg 19 te Bleskensgraaf
10. Aan te gaan de samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (mest - referentie) met A. Huyzer, Schoonenburgweg 1 te Nieuw-Lekkerland
11. Aan te gaan de samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (mest - referentie) met Maatschap Korevaar, Brandwijkседijk 28a te Bleskensgraaf
12. Vast te stellen de publiekssamenvatting over de samenwerkings-overeenkomsten LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten

Aangezien de Commissaris van de Koning na rechtsgeldige besluitvorming door GS bevoegd is de juridische binding aan te gaan, is het advies aan hem machtiging af te geven aan dhr. B.K. Potjer, gedeputeerde Natuur, om namens de provincie Zuid-Holland de samenwerkingsovereenkomsten met de afzonderlijke bedrijven te ondertekenen.

Besluit GS

Vastgesteld conform advies

Bijlagen

1. Samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (waterinfiltratie) met Mts. A. en M. de Groot, Elzenweg 4 te Nieuw-Lekkerland
2. Samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (waterinfiltratie) met Zorgboerderij Eben-Haëzer, Schoonenburgweg 15 te Nieuw-Lekkerland
3. Samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (waterinfiltratie) met Firma J. Heijkoop, Middenpolderweg 57 te Streefkerk
4. Samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (waterinfiltratie) met A. Huyzer, Schoonenburgweg 1 te Nieuw-Lekkerland
5. Samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (waterinfiltratie) met Melkgeiten en Loonbedrijf De Molswaerd, Heulenslag 36A te Bleskensgraaf
6. Samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (waterinfiltratie) met VOF A. en M.K. de Jong, Westeinde 5A te Wijngaarden
7. Samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (stalombouw) met VOF M. & G.C. Verhoef, Brandwijksewijk 45 te Brandwijk
8. Samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (mest - referentie) met Firma Nescio, Elzenweg 19 te Bleskensgraaf
9. Samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (mest - referentie) met A. Huyzer, Schoonenburgweg 1 te Nieuw-Lekkerland
10. Samenwerkingsovereenkomst LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten (mest - referentie) met Maatschap Korevaar, Brandwijksewijk 28a te Bleskensgraaf
11. Machtiging CdK voor het ondertekenen van de samenwerkingsovereenkomsten LIFE IP All4biodiversity / pilot De Donkse Laagten
12. Grant Agreement LIFE IP All4biodiversity zoals vastgesteld door GS op 10 november 2020

1 Toelichting voor het College

Pilot Donkse Laagten draait om natuurgebied Donkse Laagten (Natura 2000) en de agrarische omgeving in de Alblasserwaard. Staatsbosbeheer, Agrarisch Collectief Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling, Waterschap Rivierenland en de provincie Zuid-Holland werken binnen deze pilot samen aan concrete maatregelen die de biodiversiteit van het hele gebied verhogen en die tegelijkertijd een duurzame toekomst voor de landbouw bevorderen. Het project wordt financieel ondersteund door de Europese Unie vanuit LIFE Integrated Projects. Het is onderdeel van het landelijke programma 'All4biodiversity' waarvan de provincie Zuid-Holland lead-partner is.

In 2022 worden de twee hoofdmaatregelen binnen de pilot in de praktijk gebracht:

- het onderdeel 'waterinfiltratie voor biodiversiteit' waarbij de mogelijkheden worden onderzocht om systemen voor pompgestuurde waterinfiltratie in te zetten ter verhoging van de biodiversiteit
- het onderdeel 'vaste mest / mestscheiding' waarbij diverse systemen voor vaste mest worden onderzocht op positieve effecten op bodemkwaliteit en biodiversiteit

Deze beide maatregelen worden uitgevoerd op verschillende agrarische bedrijven (melkveehouderij) in de Alblasserwaard. Vervolgens wordt in de periode 2022-2025 onderzocht wat de effecten op bodem, biodiversiteit en agrarische bedrijfsvoering zijn. Doel is om hiervan te leren en waar mogelijk de opgedane ervaringen ook op andere bedrijven toe te passen.

De pilot richt zich op de brede biodiversiteit, dus niet alleen op de natuurdoelen vanuit Natura 2000. De bescherming vanuit Natura 2000 richt zich in dit gebied op de overwinteringskansen voor kolgans, brandgans en kleine zwaan. Het LIFE-project richt zich ook op het vergroten van de kansen voor weidevogels zoals grutto, Kievit en tureluur. Dat kan door te voorzien in voldoende hoge waterstanden in het voorjaar, een rijk bodemleven en de aanwezigheid van kruidenrijk grasland met voldoende insecten.

Over de manier waarop waterinfiltratiesystemen het beste ingezet kunnen worden om de biodiversiteit te verhogen is nog weinig kennis voorhanden. Recent is in Zuid-Holland en andere provincies wel kennis opgebouwd rond waterinfiltratiesystemen om bodemdaling en de daarmee gepaard gaande CO₂-uitstoot tegen te gaan. In het ideale geval kunnen beide doelen op termijn gecombineerd worden. De pilot vanuit LIFE IP richt zich echter op het verhogen van de biodiversiteit.

Voorwaarde vanuit subsidiegever LIFE IP is, dat de maatregelen volledig worden bekostigd door de provincie Zuid-Holland. Alleen dan kan de provincie aanspraak maken op de 60% cofinanciering vanuit de EU. De provinciale bijdrage (40%) wordt betaald vanuit de middelen voor het programma All4biodiversity waarover GS op 10 november 2020 positief besloten hebben. De aannemers die de inrichtingsmaatregelen uitvoeren worden geselecteerd op basis van een aanbestedingsprocedure. Voor het slagen van de

pilot is het van belang dat de agrarische partners gedurende de hele looptijd (dus tot 31 december 2025) het juiste onderhoud en de juiste beheermaatregelen uitvoeren. Hiertoe is een samenwerkingsovereenkomst opgesteld die door de provincie met iedere afzonderlijke partner wordt gesloten. In de overeenkomst zijn ook bepalingen opgenomen over onder meer aansprakelijkheid, het aanvragen van vergunningen en communicatie.

Er zijn drie versies van de samenwerkingsovereenkomst, toegespitst op respectievelijk de onderdelen waterinfiltratie, stalombouw en op de referentiebedrijven voor de stalombouw. De drie versies zijn grotendeels identiek, maar verschillen op de onderstaande punten:

- onder '1. Doel van de overeenkomst' is onder het kopje 'Over de pilot' een korte omschrijving van de betreffende maatregel opgenomen
- onder '2. Maatregelen' is steeds de betreffende maatregel uitgewerkt
- onder '5. Financiën' verschillen per maatregel de gevolgen voor het bedrijfsresultaat
- in de versie van de overeenkomst voor de referentiebedrijven zijn de niet-relevante passages over de aanbesteding, de vergunningen en de gevolgen voor het bedrijfsresultaat weggelaten

Omdat de maatregelen alleen kunnen worden uitgevoerd als de betrokken ondernemers hier volledig achter staan, zijn zij uitvoerig betrokken bij het voortraject. Met iedere deelnemer aan de pilot zijn tenminste twee voorbereidende gesprekken gevoerd.

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag exclusief BTW : € 320.000,00
Programma : Ambitie 5 - Versterken natuur in Zuid-Holland
Financiële risico's : Er zijn geen financiële risico's. GS hebben op 10 november 2020 ingestemd met de Grant Agreement voor het programma All4biodiversity waarvan pilot De Donkse Laagten onderdeel is. Voor de uitvoering van deze pilot is op basis van dat besluit maximaal €700.000,- beschikbaar waarvan 60% gefinancierd wordt door de EU. De overige middelen worden door de provincie ingebracht vanuit het dwarsdoorsnijdende thema biodiversiteit en op basis van in-kind bijdragen (uren). De maatregelen die nu in gang worden gezet vragen een investering van maximaal €320.000,- vanuit het totale budget voor de pilot.

Juridisch kader

Door het aangaan van deze samenwerkingsovereenkomsten neemt de provincie de verplichting op zich om de aanleg van waterinfiltratiesystemen en de realisatie van stalaanpassingen op een aantal agrarische bedrijven in de Alblasserwaard te realiseren. Deze verplichting volgde eerder al uit het ondertekenen van de Grant Agreement voor het programma All4biodiversity (d.d. 10 november 2020) en krijgt nu concreet vorm.

Op basis van de Awb artikel 4:21 zou de provincie deze maatregelen in eerste instantie waarschijnlijk via een subsidie hebben gedaan. Echter subsidie vanuit LIFE IP wordt alleen toegekend wanneer de leadpartner – in dit geval de provincie – 100% opdrachtgever is. Om die reden is ervoor gekozen om de maatregelen binnen de pilot volledig in opdracht van de provincie uit te voeren, ook al vindt dit plaats op grondoppervlak van derden. Tijdens een online overleg met controller Jan Vancura (NEEMO – uitvoeringsorganisatie LIFE IP) op 15 februari 2022 is bevestigd dat opdracht op basis van een meervoudig onderhandse aanbesteding de juiste weg is voor het uitvoeren van deze maatregelen.

Gedurende de periode 2022 – 2025 gelden beperkingen in het gebruik van de gerealiseerde maatregelen, met als doel het bevorderen van de biodiversiteit. Als gevolg hiervan heeft de aanleg van het systeem gedurende deze periode naar verwachting een negatieve invloed op het bedrijfsresultaat. Hier staat tegenover dat er in de periode na 2025 geen beperkingen meer gelden in het gebruik, waardoor enig voordeel behaald kan worden (bijvoorbeeld een hogere grasopbrengst). Zonder de bijdrage vanuit LIFE IP All4biodiversity was het systeem er echter op deze bedrijven niet gekomen omdat een afdoende terugverdienmodel vooralsnog ontbreekt. We rekenen daarom in lijn met artikel I.13 uit de Grant Agreement van LIFE de gehele investering toe aan het project. Er worden geen resterende afschrijvingskosten doorbelast aan de boer.

Article I.13 – Eligibility of durable goods costs

As an exception to Article II.19.2(c), the full cost of purchase of equipment is eligible, subject to the following conditions:

- a) For LIFE Integrated projects, the purchase costs incurred for durable goods by public authorities or non-profit organisations (also referred to as non-governmental / non-commercial organisations), intrinsically connected with the implementation of the project and used to a significant degree within its duration shall be considered eligible in full. Such eligibility shall be subject to the coordinating beneficiary and associated beneficiaries undertaking to continue to assign these goods definitively and exclusively to activities implementing the targeted plan beyond the end of the integrated project co-financed under LIFE.*
- b) (...)*

2 Voorafgaande besluitvorming

Op 18 februari 2020 stemden Gedeputeerde Staten in om als Lead Partner de subsidieaanvraag LIFE IP All4Biodiversity in te dienen. Tevens hebben Gedeputeerde Staten daarbij ingestemd met het Full Proposal LIFE IP All4Biodiversity.

Bij besluit van 10 november 2020 hebben GS de Grant Agreement vastgesteld die door de provincie Zuid-Holland met alle overige partners gesloten is. Dit besluit is de formele basis onder de samenwerking binnen LIFE IP All4biodiversity en daarmee ook onder pilot De Donkse Laagten.

GS hebben tijdens de vergadering van 7 juni ingestemd met het aangaan van de samenwerkingsovereenkomsten met een tiental boerenbedrijven in de Alblasserwaard in het kader van pilot Donkse Laagten (onderdeel van LIFE IP / All4Biodiversity). Als gevolg van beperkingen met het oog op toekomstige drinkwaterwinning (Algemene Strategische Voorraad) kon op twee van de beoogde bedrijven geen vergunning worden verkregen voor de aanleg van pompgestuurde waterinfiltratie. Deze bedrijven zijn daarom helaas afgefallen. Eén ander bedrijf is nieuw toegevoegd aan de pilot. Deze wijzigingen maken een nieuw GS-besluit noodzakelijk.

Tijdens de GS-vergadering van 7 juni werd de vraag gesteld of de samenwerkingsovereenkomsten voor het onderdeel 'vaste mest / mestscheiding' de (toekomstige) stikstofaanpak niet in de weg zitten. Dit is niet het geval. De samenwerkingsovereenkomsten regelen alleen de stalombouw bij firma Verhoef en de afspraken over referentiemetingen op 3 bedrijven. Deze metingen worden op dit moment nader ingevuld en de opzet van de proef kan op een later moment eenvoudig worden aangepast wanneer de stikstofaanpak dit nodig zou maken.

3 Proces

De maatregelen die binnen de pilot LIFE IP All4biodiversity / Donkse Laagten worden uitgevoerd zijn geselecteerd op basis van gesprekken met de partners van de pilot, en op basis van de resultaten van een ecologische nulmeting. Op basis van alle beschikbare informatie zijn kansrijke maatregelen en locaties bepaald om de biodiversiteit in en rond natuurgebied Donkse Laagten te verhogen.

Via een aanbestedingsprocedure zijn de partijen geselecteerd die de systemen voor pompgestuurde waterinfiltratie aanleggen respectievelijk de stalombouw voor het werken met vaste mest realiseren. Definitieve gunning heeft plaatsgehad op 3 oktober.

Uitvoering van de maatregelen staat gepland voor het najaar van 2022, met indien nodig de mogelijkheid tot uitloop naar het eerste kwartaal van 2023.

Vervolgens vindt de monitoring van de bodemkwaliteit en de biodiversiteit plaats in de periode januari 2023 – december 2025. Verslaglegging volgt uiterlijk in december 2025 maar aangestuurd wordt op het publiceren van tussentijdse resultaten waarmee agrariërs en natuurbeschermers al eerder hun voordeel kunnen doen in de Alblasserwaard of andere regio's. Om het delen van de opgedane kennis maximaal te ondersteunen sluiten we aan bij lopende trajecten zoals de Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling, het living lab Alblasserwaard en de gebiedsdeal Alblasserwaard.

Relatie met NPLG

Op het moment dat de EU het 'Full Proposal All4Biodiversity' in 2020 accordeerde was er nog geen sprake van het Programma Natuur of het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Inmiddels zien we dat de grote opgaven voor Nederland zich de komende decennia concentreren in het landelijk gebied. Het programma All4Biodiversity is hierop aangepast. In de vervolgfase van het programma wordt de toolbox verder

aangescherpt en breed gedeeld met het netwerk via trainingen, communicatie en andere vormen van kennisoverdracht. Doel is dat daarmee de inzichten uit All4Biodiversity in alle Natura 2000 gebieden in Nederland toegepast kunnen worden. Maar uiteraard zijn de resultaten van toepassing op alle projecten gebiedsgerichte aanpak waaronder NPLG en stikstof. Specifiek voor Zuid-Holland is het voornemen om voor de volgende fase vanuit All4Biodiversity een adviseur / ambassadeur aan te stellen. Vanuit de pilot Donkse Laagten worden momenteel concrete stappen gezet om de opgebouwde kennis ook binnen de Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling verder van nut te laten zijn.

4 Participatie en rolneming

De totstandkoming van het programma LIFE IP All4Biodiversity heeft in nauwe samenwerking met onder anderen provincies, natuurbeheerders en agrarische collectieven plaatsgevonden. Specifieke voorwaarde van de Europese Commissie is dat voor dit project de samenwerking van alle betrokken partijen een centrale plaats krijgt.

De maatregelen die binnen pilot Donkse Laagten in de praktijk worden onderzocht zijn tot stand gekomen in samenwerking met Staatsbosbeheer, het Agrarisch Collectief Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, de Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling en Waterschap Rivierenland. Voor de ecologische nulmeting is samenwerking gezocht met het regionale netwerk 'Groen Verbindt' waarin verschillende natuurorganisaties en onderwijsinstellingen vertegenwoordigd zijn. Het onderdeel monitoring binnen deze pilot wordt ingevuld door Wageningen Universiteit en Research en door Naturalis.

5 Communicatiestrategie

Actieve communicatie over de biodiversiteitsdoelen, de maatregelen en de resultaten zijn een belangrijk onderdeel van pilot LIFE IP All4biodiversity / Donkse Laagten. Onder leiding van de provincie Zuid-Holland is een communicatiestrategie uitgewerkt die voorziet in het delen van de opgebouwde kennis met geïnteresseerden en belanghebbenden. Voor het zomerreces is een update over het project gedeeld met PS. Bij het definitief ondertekenen van de samenwerkingsovereenkomsten zal een nieuwsbericht worden gedeeld via provincie en All4Biodiversity. Begin 2023 zal een werkbezoek met de bestuurlijke partners worden georganiseerd, waarbij ook gebiedspartners en vertegenwoordigers van de media worden uitgenodigd.